

VILNIUS UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Pranas Švedas

**CRIMINAL LIABILITY FOR ILLEGAL REPRODUCTION OF LITERARY,
SCIENTIFIC, ARTISTIC WORK OR OBJECT OF RELATED RIGHTS,
DISTRIBUTION, TRANSPORTATION OR STORAGE OF ILLEGAL COPIES
THEREOF**

Summary of the Doctoral Dissertation
Social Sciences, Law (01 S)

Vilnius, 2011

The doctoral dissertation was prepared during the period of 2006 - 2011 at Vilnius University

Scientific supervisor:

Assoc. Prof. dr. Egidijus Bieliūnas (Vilnius University, Social Sciences, Law - 01 S)

The doctoral dissertation will be defended at the Law Research Council of Vilnius University:

Chairman of the Council:

Prof. Habil. Dr. Vytautas Nekrošius (Vilnius University, Social Sciences, Law - 01 S)

Members of the Council:

Prof. Dr. Olegas Fedosiukas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law - 01 S)

Prof. Dr. Vytautas Mizaras (Vilnius University, Social Sciences, Law - 01 S)

Prof. Dr. Jonas Prapiestis (Vilnius University, Social Sciences, Law - 01 S)

Assoc. Prof. Dr. Gediminas Sagatys (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law - 01 S)

Opponents:

Assoc. Prof. Dr. Anna Drakšienė (Vilnius University, Social Sciences, Law - 01 S)

Prof. Dr. Aurelijus Gutauskas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law - 01 S)

The public defense of the doctoral dissertation will take place at the Law Research Council at Vilnius University on 6 January 2012 at 2:00 PM in K. Jablonskis auditorium (Saulėtekio ave. 9, I building, LT-10222 Vilnius, Lithuania).

The summary of the doctoral dissertation was distributed on 5 December 2011.

The doctoral dissertation is available at the Library of Vilnius University.

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS

Pranas Švedas

**BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ LITERATŪROS, MOKSLO, MENO
KŪRINIO AR GRETUTINIŲ TEISIŲ OBJEKTO NETEISĖTĄ ATGAMINIMĄ,
NETEISĖTŲ KOPIJŲ PLATINIMĄ, GABENIMĄ AR LAIKYMĄ**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2011

Disertacija rengta 2006 – 2011 metais Vilniaus universitete

Mokslinis vadovas:

doc. dr. Egidijus Bieliūnas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas:

prof. habil. dr. Vytautas Nekrošius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Nariai:

prof. dr. Olegas Fedosiukas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

prof. dr. Vytautas Mizaras (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė - 01 S)

prof. dr. Jonas Prapiestis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

doc. dr. Gediminas Sagatys (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Oponentai:

doc. dr. Anna Drakšienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

prof. dr. Aurelijus Gutauskas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2012 m. sausio 6 d. 14 val. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto K. Jablonskio auditorijoje (Saulėtekio al. 9, I rūmai, 10222 Vilnius, Lietuva).

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2011 m. gruodžio 5 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje.

**CRIMINAL LIABILITY FOR ILLEGAL REPRODUCTION OF LITERARY,
SCIENTIFIC, ARTISTIC WORK OR OBJECT OF RELATED RIGHTS,
DISTRIBUTION, TRANSPORTATION OR STORAGE OF ILLEGAL COPIES
THEREOF**

“Human genius is the source of all works of art and invention; these works are the guarantee of a life worthy of man, it is the duty of the state to ensure with diligence the protection of the arts and inventions”.

Arpad Bogsch

Relevance of the thesis. Copyright violations are widespread phenomenon in the world and in the Republic of Lithuania. The residents of the Republic of Lithuania are tolerant towards the activities such as illegal reproduction literary, scientific or artistic work or object of related rights (phonogram, audiovisual fixation, etc.), or other use of illegal copy of the work or object of related rights. In addition, the general public does not even know exactly whether a particular practice with a work or object of related rights is prohibited. Therefore, the use of illegal copies of works or objects of related rights (in other words - pirated production), in the households in particular, remains very widespread phenomenon. Often, such infringements are made not only for personal, but also for commercial purposes, and such actions give grounds for administrative and criminal liability.

It is agreed that intellectual property is one of the most important values in the knowledge-based society and the knowledge economy. The increased importance of intellectual property, as well as the specific characteristics of intellectual property have resulted in the vulnerability of intellectual property in the expanding knowledge-based society, and especially in the new social media - computer networks and the Internet. Over the past decade, the violations of intellectual property rights have become the most widespread form of infringements on the Internet. For example, according to the data of The Business Software Alliance (BSA) illegally reproduced software totaled more than 59 billion U.S. dollars around the world in 2010, which accounted for 42 percent of all software used (in 2009 illegally reproduced software accounted for 43 percent, in 2008 -

41 percent). Global music piracy rate is even higher - it is thought that about 95 percent of all music downloaded from the Internet was downloaded illegally.

Criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, was introduced in Lithuania only one decade ago. So it can be said that this field of criminal justice is very young. In addition, during this decade, the Article of the Criminal Code of the Republic of Lithuania (hereinafter - the Criminal Code), which stipulates criminal penalties for reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, was amended and supplemented twice. This indicates that there are problems with criminalization of the illegal actions discussed above and the formulation of Article of the Criminal Code which prohibits these actions.

There was no systematic analysis in the science of Lithuanian criminal law of criminalization of illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof. Some aspects of these crimes have been dealt with episodically (e.g., V. Mizaras, M. Kiškis); however the detailed and thorough analysis in Lithuania was not made. There is no scientific study until now designated exclusively for criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof. Examination of separate aspects of criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, does not provide us with a comprehensive and holistic approach, so it is necessary to make a complex analysis of the topic.

The title of this dissertation – “Criminal Liability for Illegal Reproduction of Literary, Scientific, Artistic Work or Object of Related Rights, Distribution, Transportation or Storage of Illegal Copies Thereof” - requires a clear definition of the term “criminal liability”, since the understanding of this term determines the content of dissertation and the topics which are dealt with. The perception of the term “criminal liability” determines both practical and theoretical issues of prosecution.

Hereinafter the definition of criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or

storage of illegal copies thereof is understood as follows: the criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof - is the condemnation of these crimes and the offender in the name of the State which actualizes by convicting and penalizing the offender in accordance with Article 192 of the Criminal Code, or by dismissal of criminal liability or penalty in the grounds provided for in the Criminal Code. The ground for the criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof is the personal behavior, which consists of the elements of crime provided for in Article 192 of the Criminal Code.

In order to properly understand the criminal liability under Article 192 of the Criminal Code, it is necessary to accurately reveal all elements of crime which are provided for in Article 192 of the Criminal Code. Only when a clear and accurate knowledge of what conduct is prohibited is reached, one can behave in such a way that would not violate the prohibitions. In addition, it is possible to ascertain whether certain actions constitute a violation only when all the elements of the crime are clear. One of the main objectives of this work is to examine in detail the elements of crime provided for in Article 192 of the Criminal Code.

Paragraph 2 of Article 23 of the Law on Courts of the Republic of Lithuania stipulates that the Supreme Court of Lithuania shall form a uniform practice of courts of general jurisdiction in the interpretation and application of laws and regulations. Within the period Article 192 of the Criminal Code is valid (i.e. from the date the new Criminal Code entered into force to date), three criminal cases related to the above-mentioned article of the Criminal Code have been heard in the extended chamber of seven judges of the Criminal Division of the Supreme Court, and one case - in the plenary session of the Criminal Division of the Supreme Court. The fact that within a relatively short period of the validity of Article 192 of the Criminal Code so many cases under this article have been heard in the extended chamber of seven judges of the Criminal Division of the Supreme Court, and one case - in the plenary session of the Criminal Division of the Supreme Court, i.e. the Supreme Court had to develop a new interpretation of Article 192 of the Criminal Code or had to change its existing case rulings, shows that the interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code is not clear and the

courts face both the theoretical and practical problems while applying this article. The fact that the Constitutional Court of the Republic of Lithuania has heard two cases related to Article 192 of the Criminal Code also shows that there are problems with Article 192 of the Criminal Code.

Two periods of interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code can be distinguished, which should be dealt with separately. The first period relates to Article 192 of the Criminal Code which was in force until 23 July 2009 and the second period relates to Article 192 of the Criminal Code which is in force since 23 July 2009. It should be noted that the second period is very short; therefore there is no detailed practice of interpretation of Article 192 of the Criminal Code within this period yet.

Until 23 July 2009 Paragraph 1 of Article 192 of the Criminal Code stipulated criminal liability for the person who illegally reproduced literary, scientific, artistic or other work or part thereof, or imported, exported, distributed, transported or stored illegal copies thereof for commercial purposes if the value of the illegal copies, determined by using the value of the legitimate copies, exceeded the sum of 100 minimum standard of living (13,000 Litass). Criminal law theorists and the courts, which were applying Article 192 of the Criminal Code, interpreted this article ambiguously. Interpretation of Article 192 of the Criminal Code, it may be deemed, was partly determined by interpretation of article's predecessor - Article 142¹ of the old Criminal Code. Although starting from 23 July 2009 the text of Article 192 of the Criminal Code was different from the text of Article 142¹ of the old Criminal Code, interpretation, compared to its predecessor, has not changed since the subjects who interpreted this article maintained old and established logic of interpretation. For this reason, for more than five years there was a situation where the text of Article 192 of the Criminal Code stipulated one thing, however it was perceived and interpreted entirely differently, i.e. in some cases, the interpretation of the text of Article 192 of the Criminal Code was not based on the original text of this article which should have been the main source of criminal liability.

Object of the research. The object of the research is revealed in a topic of the dissertation - the criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies, and legal regulation thereof.

Objective of the research. To analyze and to reveal the legal regulation and history of criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, to reveal the pros and cons of the regulation, to propose improvements for the criminal law. In addition, the aim is to reveal problematic aspects of interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code and to analyze and to reveal the elements of crime and criminal legal consequences stipulated in the above-mentioned article.

Tasks of the research. To achieve the objective of the research, the following tasks are set:

1. To reveal the concept, attributes and doctrines of intellectual property.
2. To analyze and to reveal grounds for criminalization of infringements of intellectual property.
3. To reveal the legal sources, which provides criminal penalties for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, and the characteristics of these legal sources.
4. To reveal problems with interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code and to propose how to solve them.
5. To examine the elements of crime stipulated in Article 192 of the Criminal Code:
 - a) to reveal the content of the elements of crime;
 - b) to compare the elements of crime with the elements of similar crimes in foreign countries.
6. To distinguish the crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code from administrative offences prohibited in Article 214¹⁰ of the Code of Administrative Offences of the Republic of Lithuania.
7. To examine the criminal and legal consequences threatening the offenders of Article 192 of the Criminal Code.

Sources of the research. The main sources of the research are criminal laws and other legislation of the Republic of Lithuania and other countries, which stipulates criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof. It is also referred in the thesis to the works of Lithuanian and foreign authors, who deal with

matters of criminal law and intellectual property rights. The dissertation is based on the works of the following Lithuanian scholars: V. Mizaras, M. Kiškis, A. Abramavičius, G. Švedas, R. Drakšas, V. Piesliakas, D. Bukelienė, D. Soloveičikas, G. Lastauskienė, G. Šulija, E. Sinkevičius, A. Vileita. The dissertation is also based on the works of the following foreign scholars: D. I. Bainbridge, L. Bently, B. Sherman, P. Drahos, J. Braithwaite, A. Gollin Michael, O. Granstrand, T. Hart, L. Fazzani, S. Hinduja, J. Pradel, J. Wessels, W. Cornish, A. V. Naumov, V. Tacij, R. Jacob, D. Alexander, L. Lane, Y. Jewkes, M. Yar, A. Katz, H. Macqueen, CH. Waelde, GR. Laurie, S. Mennel, S. Mathew, P. Nordell, A. Schwabach and other scholars.

The jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania, the Supreme Court of the Republic of Lithuania and other courts was also used as a source of the research.

Methods of the research. The following methods of scientific research have been employed in this study: document analysis method, historic method, logical – analytical method, statistic method, systematic method and comparative method.

Academic novelty of the study. For the first time after introduction in the year 2000 of criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, the comprehensive and systematic examination and analysis of the problems of above-mentioned crimes, the peculiarities their of legal sources and the elements of crimes are presented in this study. Also, this study examines legal definitions related to the criminalization of illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, summarizes the case law, distinguishes the crimes from administrative offences, and discusses the problems of interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code.

Until now, these issues in the Lithuanian legal science were discussed very fragmentary. For example, G. Ivoška, V. Mizaras and M. Kiškis have discussed some aspects of the elements of crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code. However, extensive analysis of criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, was not made.

Practical importance of the study. Firstly, the analysis of the criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, will be useful for the law enforcement authorities which exercise prevention, detection and application of criminal liability (police, prosecutors, courts).

Secondly, the study provides with conclusions and proposals regarding Article 192 of the Criminal Code which may be useful for the legislator while amending and supplementing the Criminal Code and also may be useful for other authorities which interpret and apply the said article.

Thirdly, this study may be useful for practical studies and training in the field of intellectual property designated for the increase of qualification of workers in the public and private sector.

Finally, this study may be useful for scholars who examine criminal liability for infringements of intellectual property. Also, this study may be useful for the professors while giving lectures of criminal law, qualification of crime and other courses.

Defended thesis of the dissertation

1. The main legal source of Lithuanian criminal law which prohibits illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof is Article 192 of the Criminal Code. The disposition of this article is blanket; therefore the rule of law which is formulated in this article may be fully disclosed only with a context of other laws than the Criminal Code; and firstly - by using Law on Copyright and Related Rights.

2. Article 192 of the Criminal Code stipulates criminal liability for the infringements of some copyright and related rights however not for infringements of all rights.

3. The object of the crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code is the economic rights of authors and subjects of related rights to reproduce and to distribute the object of copyright or related rights and legal circulation of objects thereof. The material object of the crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code is the objects of copyright and related rights and legal copies thereof.

4. The crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code may be committed only by a direct intent. The definition of commercial purposes used in Article 192 of the

Criminal Code not entirely coincides with the definition of commercial purposes used in Law on Copyright and Related Rights; the definition used in the Criminal Code is narrower.

5. It would be expedient to divide Article 192 of the Criminal Code into two articles. The first article should provide criminal liability for any illegal use of object of copyright or related rights for commercial purposes. The second article should provide criminal liability for circulation of illegal copies of objects of copyright or related rights.

Approval of the research results. The author has prepared two articles related to the topic of this study which were published in the scientific journal “Law” (Vilnius University Faculty of Law).

Structure of the dissertation. The dissertation consists of an introduction, three chapters, conclusions and proposals, list of sources used and list of author’s scientific publications.

The first chapter provides conception and attributes of intellectual property, discusses the evolution of laws of intellectual property in the world and in Lithuania, and also examines the legal sources which provides criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof.

The second chapter discusses the elements of crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code. This chapter also examines interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code and distinguishes crimes prohibited in Article 192 from administrative offences.

The third chapter discusses criminal legal consequences threatening the offender who commits crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code. This chapter analyses sanctions according to Article 192 of the Criminal Code and confiscation of property. At the end of the chapter the new wording of Article 192 of the Criminal Code is proposed and also new Article 192¹ for the Criminal Code is proposed.

Finally, the dissertation ends with the conclusions and proposals, the list of sources used and the list of author’s scientific publications.

CONCLUSIONS AND PROPOSALS

1. The main legal source of Lithuanian criminal law which prohibits illegal reproduction of literary, scientific or artistic work or object of neighboring rights, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof, is Article 192 of the Criminal Code. The disposition of this article is blanket; therefore the rule of law which is formulated in this article may be fully disclosed only with a context of other laws than the Criminal Code; and firstly - by using Law on Copyright and Related Rights. Important legal source of criminal law also is ratified international treaties of the Republic of Lithuania and case law of the Constitutional Court and the Supreme Court of the Republic of Lithuania.

2. There are two different crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code, i.e. criminal liability is provided for:

- 1) illegal reproduction of literary, scientific or artistic work (computer programs and data bases included) or object of neighboring rights or parts thereof for commercial purposes;
- 2) distribution, transportation or storage of illegal copies of literary, scientific or artistic work (computer programs and data bases included) or object of neighboring rights or parts thereof for commercial purposes if the value of the copies exceeded the sum of 100 minimum standard of living (13,000 Litass).

Whereas the above-mentioned crimes differ in their elements of crime and in their moment of ending (one crime is material, another - formal) it is expedient to separate these crimes into separate articles of the Criminal Code.

3. The object of the crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code is the economic rights of authors and subjects of related rights to reproduce and to distribute the object of copyright or related rights. Also the object of above-mentioned crimes is the legal circulation of these objects. The material object of the crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code, contrary to the academic literature and practice of the Supreme Court, is the objects of copyright and related rights and legal copies thereof. It is expedient to indicate in Article 192 of the Criminal Code that data bases (as *sui*

generis objects) also are the material object of crimes provided for in Article 192 of the Criminal Code.

4. It is recommended not to name different types of works in Article 192 of the Criminal Code because it is impossible to name all types of works in the article and the article is burdened without reason; also, if our recommendation would be followed, when new types of works originate the article would not need to be supplemented. It is expedient to indicate in Article 192 of the Criminal Code that criminal liability is provided for illegal actions with the objects of copyright, related rights and *sui generis*.

5. Article 192 of the Criminal Code provides criminal liability only for separate illegal actions with objects of copyright and related rights, i.e. for illegal reproduction and for distribution, transportation or storage of illegal copies. Following the example of foreign countries and seeking to comprehensively protect the rights of authors, Article 192 of the Criminal Code should be amended and supplemented and the criminal liability should be provided for all and any infringements of copyright and related rights for commercial purposes.

6. The crimes prohibited in Article 192 of the Criminal Code may be committed only by a direct intent. The definition of commercial purposes used in Article 192 of the Criminal Code not entirely coincides with the definition of commercial purposes used in Law on Copyright and Related Rights; the definition used in the Criminal Code is narrower. Commercial purposes in accordance with Article 192 of the Criminal Code should be read narrowly, i.e. as covering only the desire to get a direct economic or pecuniary benefit from the illegal use copyright object or object of related rights.

7. The interpretation and application of Article 192 of the Criminal Code, which was in force until 23 July 2009, was distant from the prime legal source, i.e. from the text of Article 192 of the Criminal Code, which stipulated criminal liability for illegal reproduction of literary, scientific or artistic work, distribution, transportation or storage of illegal copies thereof. Article 192 of the Criminal Code did not stipulate criminal liability for illegal use of object of neighboring rights; however, the Supreme Court of

the Republic of Lithuania interpreted this article broadly and formed court precedent that Article 192 of the Criminal Code *inter alia* provides criminal liability for infringements of neighboring rights.

8. Illegal reproduction of an object of copyright or related rights, as a crime, is distinguished from an administrative offence by the fact that the illegal reproduction of an object of copyright or related rights in criminal cases must be made for commercial purposes, while in case of the administrative offence the reproduction is made for non-commercial purposes. Another crime, i.e. distribution, transportation or storage of illegal copies of objects of copyright or related rights, prohibited in Article 192 of the Criminal Code may be distinguished from an administrative offence by the value of illegal copies which in criminal case must exceed the sum of 100 minimum standard of living (13,000 Litas).

9. The sanctions threatening for criminals according to Article 192 of the Criminal Code are appropriate if compared with the sanctions for similar crimes against intellectual property in foreign countries. It is recommended to give alternative punishments, which are not related to the deprivation of liberty (for example - fines), for making crimes provided for in Article 192 of the Criminal Code, as well as other criminal sanction - confiscation of property (all benefit which was received by a criminal while making a crime provided for in Article 192 of the Criminal Code should be detected and confiscated).

LIST OF AUTHOR'S SCIENTIFIC PUBLICATIONS

1. Švedas P. The Controversial Dimensions of Interpretation of Article 192 of the Criminal Code of the Republic of Lithuania // Law: research papers, 2009. Vol. 73, Vilnius.
2. Švedas P. Blanket Dispositions in the Criminal Code of the Republic of Lithuania // Law: research papers, 2009. Vol. 77, Vilnius.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

<i>Education:</i>	2001-2006	Vilnius University, Faculty of Law Master's degree in law
	2002-2007	Vilnius University, Faculty of Economics Bachelor's degree in management and business administration
<i>Work experience:</i>	2010 to date	UAB "Vilniaus prekyba", lawyer, assistant attorney at law
	2007-2010	Attorneys at Law "Raidla Lejins & Norcous", lawyer, assistant attorney at law
	2005-2006	Attorneys at Law "Foigt & partners / Regija Borenius", lawyer, assistant attorney at law

DISERTACIJOS REZIUMĖ

Temos aktualumas. Autorių teisių pažeidimai yra plačiai tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje paplitęs reiškinys. Didelės dalies Lietuvos Respublikos gyventojų požiūris į tokius veiksmus kaip neteisėtas literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto (fonogramos, audiovizualinio kūrinio įrašo ir kt.) atgaminimas arba kitoks neteisėtas kūrinio ar gretutinių teisių objekto panaudojimas yra tolerantiškas. Be to, visuomenė apskritai tiksliai net nežino, ar konkretūs veiksmai su kūrinio ar gretutinių teisių objektu yra draudžiami. Dėl šių priežasčių neteisėtai atgamintų kūrinių ar gretutinių teisių objektų (dar kitaip – piratinės produkcijos) naudojimas, ypač namų ūkiuose, išlieka labai paplitusiu reiškiniumi. Dažnai tokie pažeidimai daromi turint ne tik asmeninius, bet ir komercinius tikslus, o tokie veiksmai jau užtraukia ne administracinę, o baudžiamąją atsakomybę.

Vienareikšmiškai pripažįstama, kad intelektinė nuosavybė yra viena iš svarbiausių žinių visuomenės ir žinių ekonomikos vertybių. Padidėjusi intelektinės nuosavybės svarba ir vertė, taip pat specifinės intelektinės nuosavybės savybės lėmė ypatingą intelektinės nuosavybės teisių pažeidžiamumą besiplečiančioje žinių visuomenėje ir ypač naujose socialinėse terpėse – kompiuterių tinkluose ir internete. Per pastarąjį dešimtmetį intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai tapo labiausiai paplitusia teisės pažeidimų forma internete, taip pat sparčiai didėjančia bendrojo nusikalstamumo sudedamąja dalimi. Pavyzdžiui, *The Business Software Alliance* (BSA) duomenimis visame pasaulyje 2010 metais neteisėtai atgamintos programinės įrangos vertė siekė daugiau kaip 59 milijardus JAV dolerių, tai sudarė 42 proc. visos naudojamos programinės įrangos (2009 metais neteisėtai atgaminta programinė įranga pasaulyje sudarė 43 proc., 2008 metais – 41 proc.). Pasaulinis muzikos įrašų piratavimo lygis yra dar didesnis – teigiama, kad maždaug 95 proc. internetu atsisiunčiamos muzikos įrašų yra atgaminta neteisėtai.

Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, gabenimą, laikymą ar platinimą Lietuvoje yra numatyta tik kiek daugiau nei dešimtmetį. Taigi galima teigti, jog ši baudžiamosios teisės sritis yra labai jauna. Be to, per minėtą dešimtmetį Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) straipsnis, numatantis baudžiamąją atsakomybę už

literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, gabenimą, laikymą ar platinimą, buvo du kartus keistas ir pildytas. Tai rodo, kad yra problemų numatant baudžiamąją atsakomybę už aptariamą nusikalstamas veikas ir formuluojant šias veikas uždraudžiančio BK straipsnio dispoziciją.

Sisteminei baudžiamosios atsakomybės už literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, gabenimą, laikymą ar platinimą analizei Lietuvos teisės literatūroje nėra skiriama daug dėmesio. Kai kurie minėtų nusikaltimų probleminiai aspektai buvo nagrinėjami epizodiškai (pavyzdžiui, V. Mizaro, M. Kiškio), tačiau išsamios analizės Lietuvoje niekas nėra pateikęs. Galima teigti, kad mokslinių darbų, skirtų išskirtinai baudžiamosios atsakomybės už literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, gabenimą, laikymą ar platinimą nagrinėjimui Lietuvoje iki šiol nėra. Nagrinėjant pavienes baudžiamosios atsakomybės už literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, gabenimą, laikymą ar platinimą problemas, neįmanoma susidaryti išsamaus ir visapusiško požiūrio, todėl yra būtina kompleksinė minėtos temos analizė.

Šio darbo pavadinimas – „Baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą“ – visų pirma įpareigoja aiškiai apibrėžti baudžiamosios atsakomybės sąvoką, kadangi nuo šios sąvokos supratimo priklauso viso darbo turinys ir temos, kurios yra nagrinėjamos. Nuo to, kaip suvokiama baudžiamoji atsakomybė ir kokių teisinių priemonių sistema sudaro jos turinį, priklauso tiek praktinių, tiek teorinių patraukimo baudžiamojon atsakomybės klausimų sprendimas.

Teoriškai baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą gali būti, be kita ko, suvokta ir kaip perspektyvinė atsakomybė. Perspektyvinė baudžiamoji atsakomybė – tai asmens suvokta pareiga elgtis tokiu būdu, kad jo veiksmai nesutaptų su BK 192 straipsnyje uždraustomis nusikalstamomis veikomis. Kitaip tariant – tai pareigos nedaryti nusikaltimų suvokimas ir jos laikymasis. Nepaisant to, šiame darbe vartojant baudžiamosios atsakomybės sampratą omenyje yra turima tik retrospektyvinė baudžiamoji atsakomybė.

Toliau šiame darbe vadovaujamosi tokia baudžiamosios atsakomybės už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą,

neteisetų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą samprata: baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą – tai šių nusikaltimų ir juos padariusio asmens pasmerkimas valstybės vardu, pasireiškiantis apkaltinamojo nuosprendžio priėmimu ir bausmės, numatytos BK 192 straipsnio 1 ar 2 dalies sankcijoje, paskyrimu arba atleidimu nuo baudžiamosios atsakomybės ar bausmės BK numatytais pagrindais. Baudžiamosios atsakomybės už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą pagrindas yra asmens veika, atitinkanti BK 192 straipsnio 1 ar 2 dalyje numatytų nusikaltimų sudėtį, t. y. objektyviųjų ir subjektyviųjų požymių, apibūdinančių pavojingą veiką kaip nusikaltimą, visumą.

Tam, kad galėtų būti tinkamai suvokta baudžiamoji atsakomybė pagal BK 192 straipsnį, būtina tiksliai atskleisti visus BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų sudėties elementus. Tik aiškiai ir tiksliai žinant, koks elgesys yra uždraustas, galima elgtis taip, kad nebūtų pažeisti draudimai. Be to, išsiaiškinti, ar tam tikri jau atlikti veiksmai yra pažeidimas, taip pat įmanoma tik labai aiškiai suvokus, kokia yra nusikaltimo sudėtis. Taigi konkrečios veikos tinkamam kvalifikavimui visų pirma turi būti aiškūs visi atitinkamo nusikaltimo tipiniai požymiai, su kuriais tuomet įmanoma lyginti ketinamos daryti ar jau padarytos veikos požymius. Vienas iš šio darbo pagrindinių tikslų ir yra išsamiai išnagrinėti nusikaltimų, numatytų BK 192 straipsnyje, sudėtis.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 23 straipsnio 2 dalimi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) formuoja vienodą bendrosios kompetencijos teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus ir kitus teisės aktus. Per laikotarpį, kuomet galioja BK 192 straipsnis, t. y. nuo naujojo BK įsigaliojimo iki šiol, trys baudžiamosios bylos, susijusios su minėtu BK straipsniu, buvo nagrinėtos išplėstinėse LAT Baudžiamųjų bylų skyriaus septynių teisėjų kolegijose, o viena byla – Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinėje sesijoje. Tai, jog per palyginus trumpą BK 192 straipsnio galiojimo laikotarpį tiek sąlygiškai daug kartų byla pagal šį straipsnį buvo nagrinėjamos išplėstinėse Baudžiamųjų bylų skyriaus septynių teisėjų kolegijose ir vieną kartą – net Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinėje sesijoje, t. y. buvo formuojama nauja šio BK straipsnio aiškinimo praktika ar buvo iškilęs pagrindas nukrypti nuo jau

susiklosčiusios LAT praktikos, rodo, jog BK 192 straipsnio interpretavimas ir taikymas nėra iki galo aiškus, o taikant šį straipsnį susiduriama tiek su teorinėmis, tiek ir su praktinėmis problemomis. Tam tikrą BK 192 straipsnio problemiškumą rodo ir tai, jog dėl šio BK straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai net du kartus buvo kreiptasi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą.

Natūraliai išsiskiria du BK 192 straipsnio interpretavimo ir taikymo laikotarpiai, kurie turėtų būti nagrinėjami atskirai. Pirmasis laikotarpis susijęs su BK 192 straipsnio, galiojusio iki 2009 m. liepos 23 d., interpretavimu ir taikymu, o antrasis laikotarpis – su BK 192 straipsnio, galiojančio nuo 2009 m. liepos 23 d., interpretavimu ir taikymu. Pažymėtina, kad antrasis laikotarpis yra labai trumpas, todėl išsamesnės BK 192 straipsnio interpretavimo praktikos šiuo laikotarpiu dar nėra.

Iki 2009 m. liepos 23 d. BK 192 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta baudžiamoji atsakomybė asmeniui, kuris neteisėtai atgamino literatūros, mokslo, meno ar kitokį kūrinį ar jo dalį arba importavo, eksportavo, platino, gabeno ar laikė komercijos tikslais neteisėtas jų kopijas, jeigu kopijų bendra vertė pagal teisėtų kopijų mažmenines kainas viršijo 100 MGL dydžio sumą. Tiek baudžiamosios teisės teoretikai, tiek ir teismai, praktikoje taikantys BK 192 straipsnį, šį straipsnį interpretavo nevienareikšmiškai. BK 192 straipsnio interpretavimas, manytina, iš dalies buvo nulemtas šio straipsnio pirmtako – 1961 m. BK 142¹ straipsnio – interpretavimo. Nors iki 2009 m. liepos 23 d. galiojusio BK 192 straipsnio tekstas skyrėsi nuo senojo BK 142¹ straipsnio teksto, BK 192 straipsnio interpretavimas, lyginant su pirmtaku, nepasikeitė, kadangi šį straipsnį interpretuojantys subjektai ir toliau laikėsi nusistovėjusios aiškinimo tvarkos ir logikos. Dėl šios priežasties daugiau kaip penkerius metus buvo susidariusi situacija, kuomet pakankamai konkretaus BK 192 straipsnio teksto dalis sakė viena, o joje numatyta norma buvo suvokiama ir interpretuojama visiškai kitaip, t. y. tam tikrais atvejais aiškinant kai kurias BK 192 straipsnio teksto dalis nebuvo tiksliai remiamasi pačiu šio straipsnio tekstu kaip pirminiu ir pagrindiniu šaltiniu.

Tyrimo objektas. Šio darbo tyrimo objektą atskleidžia disertacijos pavadinimas – tai baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą ir jos teisinis reglamentavimas.

Tyrimo dalykas. Šio darbo tyrimo dalykas – teisiniai šaltiniai, numatantys baudžiamąją atsakomybę už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, ir jų istorinė raida, BK 192 straipsnio interpretavimo ir taikymo probleminiai aspektai, šiame BK straipsnyje numatytos nusikaltimų sudėtys bei baudžiamieji teisiniai padariniai.

Nors šio darbo tema reikalauja, be kita ko, nagrinėti BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų atribojimo nuo kitų nusikaltimų klausimus, dėl darbo apimties ir mažo problemiško minėti klausimai šiame darbe nėra nagrinėjami. Dėl tos pačios priežasties šiame darbe taip pat nėra nagrinėjami ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės ar bausmės klausimai.

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti ir atskleisti baudžiamosios atsakomybės už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą teisinį reglamentavimą ir jo istorinę raidą, atskleisti šio reglamentavimo privalumus ir trūkumus, pateikti pasiūlymų, kaip galima būtų tobulinti baudžiamąją įstatymą. Be to, tyrimo tikslas yra atskleisti BK 192 straipsnio interpretavimo ir taikymo probleminius aspektus, išnagrinėti ir atskleisti minėtame straipsnyje numatytas nusikaltimų sudėtis bei baudžiamuosius teisinius padarinius.

Tyrimo uždaviniai. Tam, kad būtų pasiektas disertacijos tyrimo tikslas, keliami šie uždaviniai:

1. Atskleisti intelektinės nuosavybės sampratą, požymius ir doktrinas.
2. Išnagrinėti ir atskleisti intelektinės nuosavybės teisės pažeidimų kriminalizavimo pagrindus.
3. Atskleisti teisinius šaltinius, numatančius baudžiamąją atsakomybę už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, ir jų ypatumus.
4. Atskleisti BK 192 straipsnio interpretavimo ir taikymo problemas bei pasiūlyti, kaip jas spręsti.
5. Išnagrinėti BK 192 straipsnyje įtvirtintas nusikaltimų sudėtis:
 - a) atskleisti nusikaltimo sudėčių požymių turinį;
 - b) palyginti nusikaltimo sudėčių požymius su panašių nusikaltimo sudėčių požymiais užsienio valstybėse.

6. Atriboti BK 192 straipsnyje numatytus nusikaltimus nuo Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 214¹⁰ straipsnyje numatytų administracinių teisės pažeidimų.
7. Išnagrinėti baudžiamuosius teisinius padarinius, gresiančius minėtame BK straipsnyje nurodytus nusikaltimus padariusiems asmenims.

Tyrimo šaltiniai. Pagrindiniai tyrimo šaltiniai – Lietuvos Respublikos ir kitų šalių baudžiamieji įstatymai bei kiti teisės aktai, numatantys baudžiamąją atsakomybę už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą. Užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais remiamasi ne visame darbe ištiesai, o tik tose darbo vietose, kuriose būtina palyginti Lietuvos ir užsienio valstybių teisinį reguliavimą ar išryškinti tam tikros problemos aktualumą. Taip pat darbe remiamasi Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra, kurioje nagrinėjami baudžiamosios teisės klausimai bei intelektinės nuosavybės teisės klausimai. Iš Lietuvos teisės mokslininkų daugiausia remtasi V. Mizaro, M. Kiškio, A. Abramavičiaus, G. Švedo, R. Drakšo, V. Piesliako, D. Bukelienės, D. Soloveičiko, G. Lastauskienės, G. Šulijos, E. Sinkevičiaus, A. Vileitos darbais, iš užsienio mokslininkų – D. I. Bainbridge, L. Bently, B. Sherman, P. Drahos, J. Braithwaite, A. Gollin Michael, O. Granstrand, T. Hart, L. Fazzani, S. Hinduja, J. Pradel, J. Wessels, W. Cornish, A. V. Naumov, V. Tacij, R. Jacob, D. Alexander, L. Lane, Y. Jewkes, M. Yar, A. Katz, H. Macqueen, CH. Waelde, GR. Laurie, S. Mennel, S. Mathew, P. Nordell, A. Schwabach ir kitų mokslininkų darbais.

Darbe naudojama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bei žemesnių grandžių bendrosios kompetencijos teismų praktika, susijusi su baudžiamąja atsakomybe už intelektinės nuosavybės pažeidimus.

Tyrimo metodai. Rengiant šį darbą buvo naudojami dokumentų analizės, istorinis, loginis, statistinis, sisteminis ir lyginamasis tyrimo metodai.

Vadovaujantis dokumentų analizės metodu buvo analizuojami baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objektų atgaminimą ar kopijų gabenimą, platinimą ar laikymą šaltiniai – Lietuvos Respublikos Konstitucija, ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys, Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, kiti įstatymai ir poįstatyminiai aktai, o taip pat – teismų bei ikiteisminių tyrimų praktika.

Istorinio metodo taikymas leido pateikti intelektinę nuosavybę reglamentuojančių įstatymų raidos analizę, kuri padeda atskleisti, koku būdu galiausiai buvo prieita ir prie baudžiamosios atsakomybės už intelektinės nuosavybės pažeidimus.

Loginis metodas buvo naudojamas aiškinant baudžiamosios teisės normų turinį, darant apibendrinimus ir išvadas. Taip pat šio metodo pagalba buvo kritiškai vertinamos ir analizuojamos įvairių teisės mokslininkų nuomonės, kurioms šiame darbe arba pritariama, arba kurios atmetamos ir siūloma kitokia teisės normų aiškinimo galimybė.

Statistinis metodas leido atskleisti nusikaltimų intelektinei nuosavybei paplitimo mastą, tendencijas ir dinamiką. Be to, statistinis metodas praverė analizuojant atskirus nusikaltimų intelektinei nuosavybei požymius.

Sisteminės analizės metodas buvo taikomas nagrinėjant klausimus, kurių visapusiškam atskleidimui buvo būtina išnagrinėti įvairių teisės normų sisteminius ryšius. Pavyzdžiui, siekiant išnagrinėti ir atskleisti baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinių ar gretutinių teisių objektų atgaminimą ar kopijų gabenimą, platinimą ar laikymą svarbiausius aspektus, buvo būtina nagrinėti ne tik baudžiamosios teisės šaltinius, tačiau ir civilinius teisinius santykius reglamentuojančius teisės aktus (vidaus ir tarptautinius), kadangi baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinių ar gretutinių teisių objektų atgaminimą ar kopijų gabenimą, platinimą ar laikymą neabejotinai susijusi su civilinės teisės reglamentuojamais dalykais – kūrinių, gretutinių teisių objektais, turtinių teisių turėtojais, turtinių teisių apribojimais, komerciniais tikslais ir pan. Taigi sisteminio metodo taikymas moksliniame tyrime leido baudžiamosios atsakomybės klausimus nagrinėti ne atsietai, izoliuotai, o kaip sistemine visos autorių teisės dalį.

Lyginamasis tyrimo metodas buvo ypatingai svarbus atskleidžiant BK 192 straipsnio stipriąsias puses ir trūkumus bei teikiant rekomendacijas, kaip būtų galima tobulinti šį BK straipsnį. Šio metodo pagalba nagrinėjamas BK straipsnis įvairiais rakursais buvo lyginamas su kitų valstybių panašiais baudžiamųjų kodeksų ar specialiųjų įstatymų straipsniais, kuriuose numatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinių ar gretutinių teisių objektų atgaminimą ar kopijų gabenimą, platinimą ar laikymą.

Aiškinant teisės normų turinį taip pat buvo naudojami lingvistinis, teleologinis ir sisteminis teisės aiškinimo metodai. Naudojant lingvistinį metodą teisės aktų ir kitų

dokumentų tekstai buvo analizuojami vadovaujantis gramatikos, sintaksės ir kitomis kalbos taisyklėmis. Kadangi aiškinant teisės normas negalima apsiriboti vien tik lingvistinio metodo taikymu, nes tokiu atveju tikroji teisės normos prasmė gali likti neatskleista, siekiant atskleisti teisės normų turinį taip pat buvo taikomi teleologinis ir sisteminis teisės aiškinimo metodai.

Darbo mokslinis naujumas. Šiame darbe pirmą kartą po 2000 m., kuomet Lietuvoje buvo įvesta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą literatūros, mokslo ar meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto atgaminimą ar neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, išsamiai ir sistemiškai nagrinėjama minėtų nusikaltimų problematika, teisinių šaltinių ypatumai, aptariami ir nagrinėjami šių nusikaltimų sudėtis sudarantys požymiai. Taip pat šiame darbe analizuojamos teisinės sąvokos, reikšmingos baudžiamajai atsakomybei už neteisėtą literatūros, mokslo ar meno kūrinio atgaminimą ar neteisėtų kūrinų kopijų platinimą, apibendrinama teismų praktika, pateikiami moksliniai nagrinėjamų nusikaltimų atskyrimo nuo administracinių teisės pažeidimų kriterijai, aptariamos BK 192 straipsnio interpretavimo ir taikymo problemos.

Iki šiol minėti klausimai Lietuvos teisės moksle buvo aptariami fragmentiškai, pavyzdžiui, trumpai BK 192 straipsnyje esančias nusikaltimų sudėtis yra aptarę G. Ivoška, V. Mizaras ir M. Kiškis, tačiau plačiau ir išsamiau baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą literatūros, mokslo ar meno kūrinio atgaminimą ar neteisėtų kūrinų kopijų platinimą klausimai nagrinėti nebuvo.

Praktinė darbo reikšmė. Visų pirma, baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinų ar gretutinių teisių objektų atgaminimą ar kopijų gabenimą, platinimą ar laikymą, numatytos BK 192 straipsnyje, analizė turėtų būti naudinga Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijoms, kurių kompetencijai yra priskirta tiek tokių nusikaltimų prevencija, tiek išaiškinimas, tiek baudžiamosios atsakomybės pritaikymas (policijai, prokuratūrai, teismams).

Antra, disertacijoje pateikiamos išvados ir pasiūlymai dėl BK 192 straipsnio gali pasitarnauti įstatymų leidėjui tobulinant BK įtvirtintas baudžiamosios teisės normas, o kitoms valdžios institucijoms – jas aiškinant ir taikant.

Trečia, šis darbas galėtų būti vertingas vykdant įvairius praktinius mokymus intelektinės nuosavybės teisės tema, skirtus valstybės tarnautojų ir privataus sektoriaus darbuotojų kvalifikacijai kelti.

Ketvirta, ši disertacija taip pat galėtų pasitarnauti mokslininkams, nagrinėjantiems atsakomybės už intelektinės nuosavybės pažeidimus problematiką, o taip pat galėtų būti naudinga dėstant baudžiamosios teisės bendrąją ir specialiąją dalis, nusikaltimų kvalifikavimo teoriją ir kitus kursus studentams.

Disertacijos ginamieji teiginiai

1. Pagrindinis galiojantis Lietuvos baudžiamosios teisės šaltinis, uždraudžiantis neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinių ar gretutinių teisių objektų atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, yra BK 192 straipsnis. Šio BK straipsnio dispozicija yra blanketinė, todėl išsamiai šiame straipsnyje formuluojamos baudžiamosios teisės normos gali būti atskleistos tik nagrinėjant dar ir kitus nei BK teisės aktus, visų pirma – Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą (toliau – ATGTĮ).

2. BK 192 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė ne už visus, o tik už kai kuriuos autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų turtinių teisių pažeidimus.

3. BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų objektas – turtinės autoriaus ir gretutinių teisių subjektų teisės atgaminti kūrinių ar gretutinių teisių objektą ir teisės kūrinių ar gretutinių teisių objektą platinti bei kūrinių ar gretutinių teisių objektų kopijų teisėta apyvarta. BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų dalykas – kūriniai ir gretutinių teisių objektai bei teisėtos jų kopijos.

4. BK 192 straipsnyje numatyti nusikaltimai gali būti padaromi tik tiesiogine tyčia. Komercinių tikslų sąvoka, vartojama BK 192 straipsnyje, ne visiškai sutampa su ATGTĮ vartojama komercinių tikslų sąvoka ir yra siauresnė.

5. BK 192 straipsnis turėtų būti išskiriamas į du naujus BK straipsnius: viename turėtų būti numatyta baudžiamoji atsakomybė už bet kokį neteisėtą autorių teisių ir gretutinių teisių objektų panaudojimą komerciniais tikslais, o kitame – baudžiamoji atsakomybė už autorių teisių ir gretutinių teisių objektų neteisėtų kopijų apyvartą.

Tyrimo rezultatų aprobavimas. Disertacijos autorius parengė du mokslinius straipsnius, susijusius su šioje disertacijoje nagrinėjamomis temomis, kurie buvo publikuoti Vilniaus universiteto Teisės fakulteto periodiniame mokslo leidinyje „Teisė“.

Darbo struktūra. Disertaciją sudaro įvadas, trys skyriai, išvados ir pasiūlymai, naudotų šaltinių sąrašas ir disertanto mokslinių publikacijų sąrašas.

Pirmajame darbo skyriuje aptariama intelektinės nuosavybės samprata ir požymiai, įstatymų, reglamentuojančių intelektinės nuosavybės apsaugą, raida pasaulyje ir Lietuvoje, o taip pat teisiniai šaltiniai, numatantys baudžiamąją atsakomybę už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, ir jų ypatumai.

Antrame darbo skyriuje aptariamai BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų objektas ir dalykas, nusikaltimų objektyvioji pusė, subjektas ir nusikaltimų subjektyvioji pusė. Taip pat šiame skyriuje aptariamas BK 192 straipsnio interpretavimas ir taikymas bei BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų atirbojimas nuo administracinių teisės pažeidimų.

Trečiajame skyriuje aptariami baudžiamieji teisiniai padariniai, gresiantys asmeniui, padariusiam BK 192 straipsnyje numatytus nusikaltimus, – bausmės pagal BK 192 straipsnį ir turto konfiskavimas. Kadangi siūlymus dėl BK pakeitimo ir papildymo įmanoma pateikti tik atlikus visapusišką analizę, trečiojo darbo skyriaus pabaigoje pateikiami siūlomi nauja BK 192 straipsnio redakcija ir naujas BK 192¹ straipsnis.

Disertacija baigiama išvadomis ir pasiūlymais. Taip pat pridedamas naudotų šaltinių sąrašas ir autoriaus publikacijų moksliniuose leidiniuose sąrašas.

Išvados ir pasiūlymai

1. Pagrindinis baudžiamosios teisės šaltinis, uždraudžiantis neteisėtą literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objektų atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, Lietuvoje yra BK 192 straipsnis. Šio BK straipsnio dispozicija yra blanketinė, todėl jame numatytos baudžiamosios teisės normos išsamiai gali būti atskleistos tik nagrinėjant ir kitus nei BK teisės aktus, o visų pirma – ATGTĮ. Taip pat svarbiu baudžiamosios teisės šaltiniu yra ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojama praktika.

2. BK 192 straipsnio 1 dalyje yra numatytos dvi skirtingos pagrindinės nusikaltimų sudėtys, t. y. baudžiamoji atsakomybė yra numatyta už šias skirtingas nusikalstamas veikas:

- 1) neteisėtą literatūros, mokslo ar meno kūrinio (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazines) ar gretutinių teisių objekto ar jų dalies atgaminimą komercijos tikslais;
- 2) neteisėtų literatūros, mokslo, meno (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazines) kūrinį ar gretutinių teisių objekto ar jų dalies kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą komercijos tikslais, jei kopijų vertė viršijo 100 MGL sumą.

Kadangi minėtos nusikaltimų sudėtyt skiriasi tiek atskirais nusikaltimo sudėties požymiais, tiek baigtinumo momentu (viena sudėtis yra materialinė, kita – formali), yra tikslinga šias nusikaltimo sudėties išskirti į atskirus BK straipsnius.

3. BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų objektas – turtinės autorius ir gretutinių teisių subjektų teisės atgaminti kūrinį ar gretutinių teisių objektą ir teisės kūrinį ar gretutinių teisių objektą platinti. Taip pat šių nusikaltimų objektu yra kūrinį ar gretutinių teisių objektų kopijų teisėta apyvarta. BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų dalykas, priešingai nei teigiama mokslinėje literatūroje ir LAT praktikoje, yra kūriniai ir gretutinių teisių objektai bei teisėtos jų kopijos. BK 192 straipsnyje būtų tikslinga atskirai nurodyti, kad duomenų bazės (kaip *sui generis* objektai) taip pat yra BK 192 straipsnyje numatytų nusikaltimų dalykas.

4. BK 192 straipsnyje turėtų būti atsisakyta atskirų kūrinų rūšių vardavimo, kadangi visų kūrinų rūšių išvardinti yra neįmanoma, o vardinant atskiras rūšis yra apkraunamas BK straipsnio tekstas, be to, atsiradus naujoms kūrinų rūšims, nereikėtų pildyti BK 192 straipsnio. BK 192 straipsnyje tikslinga nurodyti, kad baudžiamoji atsakomybė kyla už neteisėtus veiksmus su autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* objektais.

5. BK 192 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė ne už visus autorių ir gretutinių teisių subjektų turtinių teisių pažeidimus, o tik už atskirus veiksmus – neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą. Remiantis užsienio šalių praktika bei siekiant visapusiškai apsaugoti autorių teisių ir gretutinių teisių subjektus, BK 192 straipsnis turėtų būti keičiamas ir papildomas numatant baudžiamąją atsakomybę už bet kokius autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų turtinių teisių pažeidimus komerciniais tikslais.

6. BK 192 straipsnyje numatyti nusikaltimai gali būti padaromi tik tiesiogine tyčia. Komercijos tikslų sąvoka, vartojama BK 192 straipsnyje, ne visiškai sutampa su

ATGTĮ vartojama komercinių tikslų sąvoka ir yra siauresnė. Komercijos tikslai pagal BK 192 straipsnį turėtų būti suvokiami siaurai, t. y. kaip apimantys tik siekį gauti tiesioginės ekonominės ar turtinės naudos iš neteisėto autorių teisių ar gretutinių teisių objekto panaudojimo.

7. BK 192 straipsnio, galiojusio iki 2009 m. liepos 23 d., interpretavimas ir taikymas buvo pernelyg nutolęs nuo pirminio šaltinio, kuriame buvo numatyta baudžiamoji atsakomybė už literatūros, mokslo, meno kūrinio neteisėtą atgaminimą, neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą, t. y. nuo paties BK 192 straipsnio teksto. Nors BK 192 straipsnyje nebuvo numatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą gretutinių teisių objektų panaudojimą, tačiau LAT, plečiamai aiškindamas BK tekstą, suformavo praktiką, kad baudžiamoji atsakomybė BK 192 straipsnyje yra numatyta ir už gretutinių teisių pažeidimus.

8. Neteisėtą autorių teisių ar gretutinių teisių objekto atgaminimą, kaip nusikaltimą, nuo administracinio teisės pažeidimo skiria tai, kad neteisėtai atgaminant kūrinį ar gretutinių teisių objektą nusikaltimo atveju turi būti siekiama komercijos tikslų, tuo tarpu administracinis teisės pažeidimas yra tuomet, kuomet toks atgaminimas atliekamas nekomerciniais tikslais. Kitą BK 192 straipsnyje numatytą nusikaltimą – neteisėtų kūrinių ar gretutinių teisių objektų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą – nuo administracinio teisės pažeidimo atskirti padeda nusikaltimo objektyviosios pusės požymis – neteisėtų kopijų vertė, kuri nusikaltimo atveju turi viršyti 100 MGL dydžio sumą.

9. BK 192 straipsnyje numatytos bausmės, palyginus su bausmėmis už kitus panašius nusikaltimus BK bei su bausmėmis, numatytomis kitose valstybėse už analogiškus nusikaltimus intelektinei nuosavybei, yra tinkamos. Rekomenduotina už nusikaltimus, numatytus BK 192 straipsnyje, skirti alternatyvias bausmes, nesusijusias su laisvės atėmimu (baudą), bei baudžiamojo poveikio priemonę – turto konfiskavimą (išaiškinant ir konfiskuojant visą turtinę naudą, kurią asmuo gavo darydamas BK 192 straipsnyje numatytus nusikaltimus).

AUTORIAUS MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS DISERTACIJOS TEMA

1. Švedas P. Prieštaringi Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 192 straipsnio interpretavimo aspektai // Teisė, 2009, Nr. 73.
2. Švedas P. Blanketinės dispozicijos Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse // Teisė, 2010, Nr. 77.

INFORMACIJA APIE AUTORIŲ

<i>Išsilavinimas:</i>	2001-2006	Vilniaus universitetas, Teisės fakultetas Teisės magistro kvalifikacinis laipsnis
	2002-2007	Vilniaus universitetas, Ekonomikos fakultetas Vadybos ir verslo administravimo bakalauro kvalifikacinis laipsnis
<i>Darbo patirtis:</i>	2010 iki šiol	UAB „Vilniaus prekyba“, teisininkas, advokato padėjėjas
	2007-2010	Advokatų kontora „Raidla Lejins & Norcous“, teisininkas, advokato padėjėjas
	2005-2006	Advokatų kontora „Foigt & Partners / Regija Borenius“, teisininkas, advokato padėjėjas